

Юбилеи 2015

Проф. дн Славчо Иванов на 80 години

Проф. дн Славчо Кунев Иванов е роден на 10-ти февруари 1935 г. в гр. Нови Пазар, България. През 1958 г. завършва Московския институт по газова и нефтена промишленост като магистър по химия и технология на нефта. През същата година той започва активната си научна дейност в Института по органична химия на

Българската академия на науките (БАН).

Неговите първи публикации са в сферата на инхибитори за смазочни масла. През 1966 г. Сл. Иванов защитава докторската си дисертация на тема: „Синтез и механизъм на антиокислителното действие на дитиофосфати“. През следващата година той е изпратен на специализация в Института по химическа физика на Руската академия на науките (РАН), където е работил под ръководството на академик Н. М. Емануел в областта на окислението на въглеродороди в диференциален реактор. През 1969 г. той е избран за доцент в Института по органична химия на БАН и 3 години по-късно е назначен за ръководител на изследователската група „Окисление и стабилизация на течни горива“. Проф. Сл. Иванов е работил като Хумболдов стипендиант в лабораторията на проф. д-р Хайнц Кропф в Института по органична химия на Хамбургския университет. Изследванията му там са посветени на окислението на въглеродороди в присъствието на метал-съдържащи фталоцианини. През 1982 г. проф. Сл. Иванов защитава дисертация за научната степен „доктор на химическите науки“ озаглавена: „Принос към теорията на действието на инхибитори – разложители на свободни радикали“. Две години по-късно той е избран за професор в областта на нефтохимията и нефтохимическия синтез. През периода 1989–1993 г. той е ръководител на Лабораторията по органични радикалови реакции в Института по органична химия на БАН.

Преподавателската дейност на проф. Сл. Иванов включва курс за магистри по химическа кинетика в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в периода 1969–1974 г., курс по кинетика на химическите реакции в Шуменския университет „Константин

Преславски“ в периода 1974–1984 г. и курсове „Синтез, действие и приложение на добавки за масла и горива“, „Химическа химмотология“ I и II част и „Повишаване на качествата на масла и горива“ в Бургаския технически университет „Проф. д-р Ас. Златаров“ за периода от 1984 г. до сега. Под негово научно ръководство са защитили докторски дисертации над 22 учени. В лабораторията, ръководена от проф. Сл. Иванов, са специализирали учени от Русия, Германия, Сирия, Ирак, Виетнам и няколко африкански страни. Негови академични посещения са осъществени в следните научни центрове в чужбина: Московски институт по нефтохимически синтез (Москва, Русия), Институт по физическа химия, РАН (Москва, Русия), Институт по органична химия, Хамбургски университет (Хамбург, Германия), Институт по междинни органични продукти (Берлин, Германия), Централен институт по химия (Унгарска академия на науките, Будапеща, Унгария), Институт по инженерна химия (Прага, Чехия), Технологичен университет (Бомбай, Индия), Каирски университет (Кайро, Египет), Асоциация на химическите специалисти на химическото общество (Лондон, Обединено кралство Великобритания), Ротердамски университет (Ротердам, Холандия), Ванкувърски университет (Ванкувър, Канада), Солунски университет „Аристотел“ (Солун, Гърция).

Проф. Сл. Иванов е автор и съавтор на 3 научни обзора и 110 научни статии в международни списания, 35 научни статии в български списания, две книги, три монографии, три учебника, три патента, 25 авторски изобретения и една търговска марка. Девет научни резултата с негово участие са с икономически ефект. Професор Иванов е участвал в много научни събития с пленарни и основни лекции – 37 и постери – 45. Забелязани са над 500 научни цитата на научни трудове с негово участие.

По време на дългия и плодотворен живот в науката, за своите постижения той е получил следните награди: медал „Сто години БАН“ (1969 г.), значка „За принос към техническия прогрес, БАН“ (1968, 1976 г.), „Отличителен знак на БАН“ (1975, 1976 г.), лауреат на Димитровска награда (1976 г.), „Почетна значка на изобретател“ (1970, 1987 г.), юбилеен медал „50 години Институт по химическа физика Москва“ (1981 г.) и юбилеен медал „25 години Бургаски университет „Проф. д-р Ас. Златаров“ (1988 г.).

Способностите му на мениджър и учен му осигуряват успешна дейност в следните области: главен редактор на международното списание „Oxidation Com-

munications“ (от 1989 г.), главен редактор на международното списание „Journal of the Balkan Tribological Association“ (от 1994 г.), главен редактор на международното списание „Journal of Environmental Protection and Ecology“ (от 2000 г.), управител на издателство „СайБулКом ООД“, София (от 1994 г.), член на управителния съвет на Обществото на триболозите в България (1993–1999 г.), заместник председател на Съюза на химиците в България (1993–1996 г.), председател на Съюза на експертите по биотехнологии и екотехнологии (1997–2014 г.).

Между изброените до тук достижения на юбиляра трябва да се отбележи удвояването на обема на всички списания, на които той е главен редактор, с повече от два пъти за последните 10 години и нарастване на техния импакт фактор експоненциално от 1998 г. до днес.

Честит юбилей!

Ж. Каличин

Проф. Иван Шопов на 80 години

Проф. Иван Шопов е роден във Велинград, но израства в София, където завършва средно образование, а в следващите – през 1958 г. във Висшия химико-технологичен институт с отличен успех. Започва работа в тогавашния Химически институт на БАН, от който по-късно произлиза Института по органична химия, където

от 1960 до 1971 г. е научен сътрудник. През 1968 година защитава самостоятелно изработена кандидатска дисертация. Специализирал е в Берлин и Нанси. От 1971 година е старши научен сътрудник, вече в Централната лаборатория по полимери на БАН. От 1982 г. е доктор на науките, а от 1984 г. – професор.

Проф. Ив. Шопов е изтъкнат учен в областта на полимерите, с широко международно признание и с големи заслуги за развитието на полимерната наука в България. През април 1989 г. той е избран за директор на Централната лаборатория по полимери, а от следващата година става първия директор на Института по полимери на БАН. Преизбран е три пъти и е бил на този пост в продължение на почти 15 години до пенсионирането си през 2003 г. Израз на високата оценка за научните му постижения, международния авторитет и цялостната му дейност като учен и директор е обявяването му за Почетен член на института през 2003 г.

Проф. Шопов е един от пионерите в новата област на електроактивните полимери. Автор и съавтор е на над

120 научни публикации, 23 авторски свидетелства и 4 международни патента. Заедно със своите сътрудници той синтезира редица нови полимери със спрежение и изследва връзката между строежа и специфичните им свойства. Значими са и приносите му в изследването на електрическите и магнитните свойства на предложения от него нов клас „сегментни полимери“. Откритата нова „Карбонил-олефинова обменна реакция“ дава възможности за получаване на редица полимери със спрежение. Отбелязваме и изследванията върху деструкцията на полимери под действието на синглетен кислород, за чието ниво свидетелства и фактът, че проф. Шопов бе поканен и изнесе пленарни доклади върху тях на конференции в Швейцария и САЩ. По разработената от него и сътрудници технология дълги години в завод Лакпром се произвеждаше втвърдител за фенолни смоли. С полиимидни лакове, защитени с авторско свидетелство, бяха произведени в Института по микроелектроника хиляди хибридни схеми.

Научните постижения на проф. Шопов и сътрудниците му бяха основание за обособяването през 1983 г. на отделна лаборатория „Полимери със спрежение“, чийто ръководител стана той. След дългогодишните плодотворни изследвания върху полимери с електронна проводимост, през 2000 г. в лабораторията бяха започнати изследвания върху полимери с йонна проводимост – твърди полимерни електролити, намиращи практическо приложение като мембрани в горивни клетки. Тези изследвания продължават успешно и понастоящем. След пенсионирането си, в периода 2005–2009 г., проф. Шопов бе научен консултант на три европейски проекта, в резултат на които бяха получени четири международни патента в съавторство. И днес проф. Шопов е сред нас. Той подпомага със съвети бившите си сътрудници, участва в научния живот на института и е активен член на Колоквиума.

Показател за международното признание на научните резултати на проф. Шопов са изнесените от него 18 пленарни и главни доклади на международни научни симпозиуми, конференции и школи, както и над 40 лекции върху изследванията му, представени по лична покана, в университети и институти в Германия, Франция, САЩ, Япония, Великобритания, Гърция, СССР, Чехословакия, Австрия, Румъния, Полша, Испания, Югославия, Италия, Китай, Индия, Тайланд и др. Той е бил член на научни комитети на най-реномирани симпозиуми и конференции на Европейската полимерна федерация, Балканските химически дни, международните симпозиуми по макромолекулно-метални комплекси, конференциите на химическите дружества на страните от Югоизточна Европа и др. За широките му международни научни връзки е спомогнал и факта, че той владее отлично английски, френски, немски и руски езици.

Значителна е и педагогическата дейност на проф. Шопов. В продължение на 9 години той преподава

полимери в университета „Епископ Константин Преславски“ в Шумен. Бил е гостуващ професор в Свободния университет в Западен Берлин, Техническият университет в Грац и Макс-Планк Института за полимерни изследвания в Майнц. Под негово ръководство са защитени четири дисертации и много дипломни работи.

Проф. Шопов има и дългогодишна дейност сред българските химици. Почти всички значителни химически конгреси и конференции у нас през последните десетилетия са организирани с неговото най-дейно участие. Той е активен участник в работата на Съюза на химиците в България в продължение на повече от 30 години, а от 1999 г. до 2008 г. беше негов председател. Проф. Ив. Шопов участва в организирането на всички традиционни за българската полимерна наука симпозиуми „Полимери“, като на пет от тях (между 1990 и 2005 г.) беше председател. През 1992 г. той основа Българското полимерно дружество, което стана член на Европейската полимерна федерация и беше председател на дружеството до неотдавна. За своите заслуги към дружеството той бе обявен за негов почетен член. Проф. Ив. Шопов има и дългогодишна активна дейност в Съюза на учените в България, като е бил и член на Управителния му съвет.

Специално заслужава да се изтъкнат изключителните заслуги на проф. Шопов за приобщаването на цялата българска наука към научните среди на Европейския съюз. Той бе първият Национален координатор за България по всички научни програми на Европейския съюз в продължение на три години – до поемането на тази дейност от Министерството на образованието и науката. По-късно той бе дългогодишен представител на България в Програмния комитет на програмите „Мария Кюри“ на Пета, Шеста и Седма Рамкови програми за научни изследвания на Европейския съюз. Неговата енергична дейност в продължение на повече

от осемнадесет години спомогна стотици наши учени да специализират в Европа, да установят плодотворни научни връзки и да участват в европейски проекти.

Верен на най-светлите традиции в българското образование и наука, проф. Шопов учреди през 2004 г. със свои средства награда на Съюза на химиците в България „Изявен млад учен в областта на полимерите“. Ежегодното ѝ присъждане от тогава, вече за дванадесети път, се превърна в научно събитие за българската полимерна колегия. През изтеклите години наградата придоби висока стойност и авторитет – в конкурсите досега има 56 участия на млади български учени.

Проф. Шопов има и широки културни интереси. Той е страстен пътешественик. По-рано с лекциите си, но и като турист той продължава да обикаля света. Сам шофира колата си и всяка година пътува с нея из Европа. Голям почитател е на изобразителните изкуства и е посетил почти всички значими картинни галерии и музеи. Почитател е и на оперната и симфоничната музика, но и на попмузиката и на модерните танци. Той е любезен и внимателен с колегите и приятелите си и винаги е готов да им бъде полезен. И е интересен и забавен събеседник.

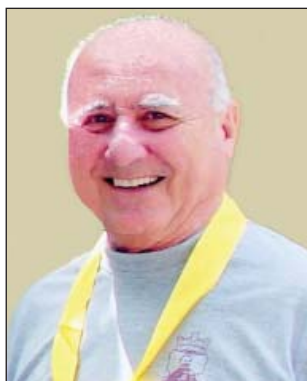
Цялостната дейност на проф. Иван Шопов е високо оценена от българското общество. Той е награден с орден „Кирил и Методий“ и е носител на най-високото отличие на БАН – почетния знак „Марин Дринов“. Проф. Ив. Шопов е единственият български учен почетен член на Съюза на химиците в България, на Федерацията на научно-техническите съюзи и на Съюза на учените в България.

По повод на осемдесетата годишнина на проф. Ив. Шопов искрено му желаем здраве, много радости от живота и още дълго да бъде сред нас.

В. Синигерски

Юбилеи

Пенчо Бинев отпразнува 80-годишен юбилей

На 15 август 2015 г. Пенчо Бинев отпразнува средприятели, колеги-химици и близки роднини своя осемдесетгодишен юбилей. Средмногобройните поздравления бяха записани тостовете на проф. дн Добри Лазаров, председател на Клуба на неостаряващите химици, проф. дн Милчо Натов, проф. дн Галин

Петров и проф. дн Николай Пецев, резюмета от които са дадени по-долу. Биографични данни за магистър-химик Пенчо Славов Бинев са публикувани в сп. „Химия и индустрия“, 81 (2010) 77; в сборника „Клуб на неостаряващите химици. Алманах“, 2014, с. 38; както и на неговия сайт <www.pbinev.com>. Неуморимата дейност и нетрадиционните идеи на П. Бинев през последните десетилетия е представена в 4 негови книги, последната от които е публикувана на български и английски език (Пенчо Бинев, „Нови теоретични представи за материалния свят“, Ес Принт ООД, София, 2013, 422 с., ISBN: 978-954-92754-9-0). В книгата са публикувани и няколко критични рецензии и бележки върху представените самобитни възгледи и разсъждения на автора.

Негов *modus vivendi* е: „Трябва от високо да гледаме на живота, но отблизо да търсим същността на материалния свят във Вселената“.

Приветствие от проф. дн Добри Лазаров:

„Скъпи приятели, Добре дошли в този горещ летен ден в този приятен и уютен кът. Днес е голям християнски празник – Успение Богородично. Ден, в който вярващите благодарят на света Богородица за грижите ѝ за семейството, жените, децата, за плодородието на земята, за радостите на живота. Българският народ дори уважава този ден като ден на спасението, ден на хората, които жертват собствения си живот за спасение на другите. На този ден преди осемдесет години е роден нашият приятел Пенчо Бинев.

Драги Пенчо, ти си добър и честен човек, добър приятел. Ти си намерил своята истина и вярваш в нея.

Нещо повече – ти се бориш за нея. Ти винаги има какво да правиш в идващия ден. Ти си просто един от нас – неостаряващите химици. Ние, като София, растем, но не стареем. Може би помъдряваме, но не поумняваме. За щастие! Скъпи приятелю, да си жив и здрав! Да растат и се множат децата, внуците и правнуците ти! За твоя радост и гордост!“

Проф. дн Милчо Натов:

„Ако той беше спортист, сега щяхме да говорим за спорт, ако беше художник щяхме да говорим за изкуство, но Пенчо Бинев е учен, затова искам да кажа няколко слова за неговата научна дейност. Първият проблем, върху който той работи, аз бих означил така: „Има ли енергията маса?“. Още Айнщайн изказва становище, че всичко в природата е енергия, т.е. той приравнява енергията с веществото. Пенчо Бинев определя по изчислителен начин „масите“ на фотоните. Пръв Макс Планк постулира отделянето на светлината на кванти (фотони) и определя по експериментален път константата, на която са пропорционални квантите, в зависимост от честотата на лъчението. Пенчо Бинев изчислява „масите“ на квантите на лъчиста енергия с различна честота на трептене, като приравнява и топлинната енергия към лъчистата. Той всъщност показва, че всички видове лъчи имат „маса“. Следователно както веществата, така и енергията може да се измерва в килограм-маса, вместо с трудноразбираемите мерни единици за енергия. Вторият проблем, по който нашият приятел Пенчо Бинев работи, е строежа на Вселената. Сегашната ни представа за нея се основава на представата за разбягващи се галактики. Тя се основава на така нареченото „червено отместване“ на светлинния спектър в светлината, идваща от космически обекти. Предполага се, че това се дължи на Доплеровия ефект, който се появява когато източникът и приемникът на светлината се отдалечават помежду си, т.е. движат се с различна скорост. Бинев твърди, че „червеното отместване“ може да се дължи на други причини, откъдето следва, че разбягването на галактиките не е доказано и представата ни за Вселената трябва да търпи корекции. Третият проблем, по който Пенчо Бинев работи, е свързан с образуването на въглеродородните горива на Земята. Той приема, че планетите са се образували от един огромен протуберанс, изригнал по някаква причина от Слънцето. Чрез разпадането на протуберанса на отделни кълбовидни части са се обра-

зували планетите. Ние знаем какъв е съставът на Земята по химически елементи с доста голяма точност. В началния протуберанс и в образуваните от разпадането му кълбовидни облаци всички химични елементи са били в газообразно плазмено-йонно състояние. При охлаждането от газовите облаци са започнали да се отделят в течно и последващо твърдо състояние най-високотопимите елементи, като осмий и иридий и високотопимите съединения, каквито са карбидите. При последващото охлаждане на Земята течната вода взаимодейства с карбидите, при което се образуват въглеродородите. Последния проблем, по който Пенчо Бинев работи, са изследвания и разсъждения върху движенията на земните пластове, на водата в океаните и моретата и на въздушните потоци в атмосферата. Аз писах преди, че ще задължа моите внуци и приятели да се запознаят с тези интересни данни на Пенчо Бинев. Пожелавам на Пенчо Бинев да възприеме каноните на съвременната наука, определящи начините, по които трябва да се популяризират научните достижения. Тогава той ще получи признанието, към което се стреми. Пожелавам му здраве и дълъг живот, за да реализира това!“

Приветствие на проф. дн Галин Петров:

„Днес е 29200-ния ден от рождението на Пенчо! Да живее още много десетки хиляди дни! За юбилея му съм сътворил негова икона. Икона на гръцки език означава образ. Пенчо Бинев е икона на науколюбие! Неговата икона има оригинални съставки. Главата му е на фона на лъчистото слънце – обект на негови идеи. Одеждите му са академична тога и национална триколовна фланелка. Лявата му ръка държи неговата оригинална монография. Дясната ръка сочи напътствие към ученолюбие. Много здраве, Пенчо!“

Проф. дн Николай Пецев

Той отрази уважението си в стихове:

„Пенчо, ти си като Галилей,
главата си залагаш за идеи,
които отстояваш здраво!
Това ти е житейско право!
Бъди ни Пенчо жив и здрав,
в науката и пръв и прав!
Бъди все тъй добър колега –
успехът няма да избяга!“

Честит юбилей, много здраве, бодрост и щастие!

Клуб на неостаряващите химици
София

Проф. дн Мариана Митева отпразнува 70-годишен юбилей

Мариана Йонова Митева е родена на 23 август 1945 г. в София. Завършва висшето си образование по химия (производствен профил) в Химическия факултет (сега Факултет по химия и фармация) при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1969 г.). Веднага след дипломирането си започва

работа като химик в Националния център по заразни и паразитни болести. През 1971 г. е назначена за асистент в катедра „Аналитична химия“ на Химическия факултет на Софийския университет (ХФ-СУ), където постепенно израства в преподавателската си кариера като старши асистент, главен асистент, доцент (1987 г.) и професор по аналитична химия (2001 г.).

След редовна докторантура в ХФ-СУ М. Митева защитава дисертация за научната степен „кандидат на химическите науки“ (сега образователна и научна степен „доктор“) на тема „Кинетика и механизъм на окислително-редукционни и комплексообразователни процеси с участие на хром(V)“ с научен ръководител Панайот Бончев (1975 г.).

Нейната дисертация за научната степен „Доктор на химическите науки“ по специалността „Аналитична химия“ е на тема „Стабилизиране на междинните окислителни състояния хром(V) и платина(III). Роля и участие на разтворителя“ (1995 г.).

Мариана Митева осъществява редица успешни специализации в чужбина, включително и като Хумболтов стипендиант, които прерастват в дългогодишно творческо сътрудничество. Била е гост-преподавател, гостуващ изследовател или гост-професор в реномирани научни организации, сред които университетите в Мюнхен, Хамбург, Саарбрюкен и Бохум в Германия, Университет-Комплутенце, Мадрид, Испания. Активната научно-изследователска дейност на проф. дн М. Митева е плод на широко сътрудничество с учени от цяла Европа (Германия, Испания, Швейцария, Полша, Хърватия, Италия) и от повечето научни институции в България (БФ и ФзФ на СУ, Пловдивския университет и Русенския университет, Медицинския университет в София, институти на БАН).

Преподавателската работа на проф. дн М. Митева включва лекции, семинари и упражнения в курсовете „Аналитична химия“, „Бионеорганична химия“, „Биокоординационна химия“, „Комплексни съединения в медицината“, „Макроциклични съединения“ към бакалавърските програми „Химия“, „Екохимия“, „Биология и

химия“ и към магистърската програма „Медицинска и фармакологична биофизикохимия“ (ФХФ-СУ). Изнася лекции по аналитична химия и неорганична химия в Технологичен колеж в Разград.

Проф. Митева е създател на учебно-научната лаборатория „Биокоординационна и биоаналитична химия“ (ХФ-СУ) и неин ръководител от 2006 до 2012 г., когато се пенсионира. Основател е и на магистърската програма „Биоаналитична и бионеорганична химия“ (ХФ-СУ). Тя е научен ръководител на повече от 50 дипломанти и на 13 докторанти, някои от които вече са хабилитирани като доценти и професори у нас и в чужбина: Н. Матеева, Н. Минчева, А. Ахмедова, В. Атанасов, В. Видева, П. Маринова, Р. Низамова и др.

Научните интереси и изследвания на проф. дн М. Митева са в областта на химията и фотохимията на координационни съединения, биокоординационната и биоаналитичната химия. В областта на координационната химия проф. дн М. Митева изучава разнообразни комплексообразователни процеси с участието на макроциклични лиганди, коронни етери, креатинин, креатин, индандиони, каликсарени и други.

Съществени са приносите ѝ в изследването на междинните окислителни състояния на хром, платина, палатий и тяхната реакционна способност. Установени са механизмите на протичане на комплексообразователните реакции с различни типове лиганди. Подробно е изучено влиянието на разтворителите и е установено, че при определени условия някои от тях участват непосредствено в редокси процеси. Въз основа на тези им отнасяния е направена класификация на органичните разтворители. Подробно е изучен процесът на образуване на особен клас платиновни съединения, „Платиновни сини“, и са установени условията за тяхното образуване. Получени са данни за химизма на сложния редокси процес и е предложен общ метод за получаване на „Платиновни сини“. Опитно е доказано участието на разтворителя (водата) в редокси процеса, в резултат на който се образуват интермедии на платината. Синтезирани са нов тип парамагнитни комплекси на платина с подредена (колонна структура) и са получени данни за парамагнитните им свойства. Разработките в това направление са публикувани в престижни научни списания: „Journal of Inorganic Biochemistry“, „Polyhedron“, „Journal of Chemical Research“, „Research on Chemical Intermediates“, „Synthesis and Reactivity in Inorganic and Metal-Organic Chemistry“ и др.

В областта на координационните съединения част от трудовете на М. Митева са върху синтеза и структурното охарактеризиране на метални комплекси на циклични ди- и три-кетони, като 2-ацетил-1,3-индандион (2AID) и негови производни, и изследване на техните магнетохимични и фотофизични свойства. Установено е, че комплексите на 2AID се характеризират с геометрия, която варира с вида на металния йон: октаедрична за Mn(II), Co(II) и Fe(III), тетраедрична за Zn(II), Fe(II)

и Cd(II), деформирана плоскоквadratна за Pb(II) и Cu(II). За първи път е получена кристална структура на метален комплекс на 2AID, а именно Co(2AID)₂·(H₂O). С помощта на магнетохимични и спектроскопски методи е установено, че комплексите са високоспинови и лигандът стабилизира окислително състояние +2 за кобалта. От проведените фотофизични изследвания за 2AID е установено, че в концентрирани разтвори със сравнително ниска полярност веществото е под форма на димери. Облъчванията на разтвори на 2AID в несолватирани разтворители показват висока фотостабилност, по-висока от тази на някои широко използвани в практиката слънцезащитни агенти. Фотостабилността е обяснена с наличието на вътрешно-молекулярна водородна връзка и извършването на бърз и обратим пренос на протон. За комплексите на 2AID с Cu(II) и Zn(II) е установена по-висока фотостабилност, на база на което 2AID и неговите метални комплекси с Cu(II) и Zn(II) са предложени като потенциални фотостабилизатори. Повечето от статиите в тази област са публикувани в международните списания „Inorganica Chimica Acta“, „Journal of Molecular Structure“, „Central European Journal of Chemistry“, „Journal of Coordination Chemistry“, „Structural Chemistry“ и др.

Следва да се отбележи интереса на проф. дн М. Митева към областта на биокоординационната и биоаналитичната химия. Основен обект на трудовете ѝ с биокоординационна насоченост през последното десетилетие са полиетерните антибиотици – уникален клас йонофори, способни да пренасят моновалентни йони през клетъчната мембрана под формата на неутрални комплекси. В сътрудничество с фармацевтичната компания „Биовет“ – Пещера са проведени задълбочени изследвания с антибиотиците монензин, салиномицин и мадурамицин и е установено, че те образуват разнообразни по състав и структура комплекси с йони в по-висока степен на окисление (+2, +3). Комплексите на полиетерните йонофори с биометали показват значително повишена антибактериална и противотуморна активност, съчвана с по-ниска остра токсичност при лабораторни животни, в сравнение с немодифицираните антибиотици. От друга страна е установено, че тези лиганди комплексообразуват с йони на тежки метали, което бе основание да се изследва тяхната детоксифицираща способност при остро отравяне с кадмий/олово при опитни животни. Статии по темата са публикувани в „BioMetals“, „Inorganica Chimica Acta“, „Journal of Inorganic Biochemistry“, „Current Drug Discovery Technologies“, „Journal of Drug Delivery Science and Technology“, „Journal of Trace Elements in Medicine and Biology“, „Journal of Toxicology and Environmental Health“ и др.

В областта на биоаналитичната химия проф. дн М. Митева участва в изследването на невротоксина випоксин и неговите компоненти, изолирани от отровата на българската пепелянка (*Vipera ammodytes*

meridionalis). Предложени са няколко инструментални хроматографски методики за анализ на випоксин и неговите компоненти, както и за изследване на активността и специфичността на ензимно действие. Разработените процедури са приложени при изследването на основни биохимично-токсикологични свойства на випоксин и неговите компоненти, както и повлияването им от някои химически фактори (киселинност на средата, присъствие на метални йони, алкилиращи агенти и др.). Изследвана е специфичността на ензимното действие на випоксин и неговата фосфолипаза, зависимостта от концентрацията на калциеви и някои други метални йони. Установена е хетерогенност в състава на киселия компонент на випоксин, изолиран от различни проби отрова. За първи път е изследвана връзката между ензимното действие и някои токсикологични свойства на випоксин и съставната му фосфолипаза – индиректна хемолитична активност и антикоагулантно действие. Резултатите са обобщени в публикации в „Interdisciplinary Toxicology“, „Forensic Science International“, „Analytical Letters“, „Biochemistry (Moscow)“.

Проф. дн М. Митева е автор на повече от 200 научни труда в областта на химията, публикувани в реномирани международни научни списания (над 80%), вкл. две обзорни статии в авторитетното списание „Coordination Chemistry Reviews“. Съавтор е на две учебни пособия за студенти. Участвала е с доклади и постерни съобщения в работата на повече от 300 международни и национални научни форуми. Нейните публикации са цитирани над 1000 пъти в научната литература, предимно от чуждестранни автори. Всичко това безспорно илюстрира значимостта и високата продуктивност на

научно-изследователската работа на професор Мариана Митева.

Значителна е организационната и обществената дейност на проф. дн М. Митева. Още като докторант, а покъсно и като преподавател, тя е член на Факултетния съвет на ХФ-СУ, а от 1997 до 1999 г. – и зам.-декан по учебната работа. Била е член на Специализирания научен съвет по Неорганична и аналитична химия към ВАК, председател на Постоянната комисия по природни науки и математика към Националната агенция за оценяване и акредитация към Министерския съвет, дългогодишен главен редактор на Годишника на Химическия факултет на СУ. Член е на Съюза на учените в България и на Хумболтовия съюз, на чиято секция „Химически науки“ е била председател.

Неуморната и разностранна дейност на проф. М. Митева оставя незаличима следа в развитието на научните и образователни дейности във ФХФ на СУ и в България. Нейният борбен дух и всеотдайност са добре познати сред неизброимите ѝ колеги, съавтори, сътрудници и ученици, и са безспорен пример за подражание.

Членовете на лаборатория „Биокоординационна и биоаналитична химия“ най-сърдечно поздравяват проф. дн Мариана Митева по случай нейния 70-годишен юбилей и ѝ желаят здраве, дълголетие и още много радости от живота!

Лаборатория по биокоординационна и биоаналитична химия
Катедра „Аналитична химия“,
Факултет по химия и фармация
Софийски университет „Св. Климент Охридски“